

Slutredovisning av uppdrag om att genomföra informationsinsatser med anledning av ändringar i skollagen (2010:800) (U2015/2959/S).

Härmed redovisas uppdraget att genomföra informationsinsatser med anledning av de föreslagna förändringar som propositionen *Ökad individanpassning – en effektivare sfi och vuxenutbildning* (prop. 2014/15:85) medfört. Uppdraget gavs den 13 maj 2015 genom ett tillägg i regleringsbrev 2015.

Sammanfattning

Skolverket redovisar nedan de insatser som myndigheten genomfört enligt uppdraget som syftar till att ge huvudmännen möjlighet att förbereda sina organisationer på de förändringar som de i propositionen *Ökad individanpassning – en effektivare sfi och vuxenutbildning* (prop. 2014/15:85) föreslagna lagändringarna medför. Informationsinsatserna riktas bl. a. till skolhuvudmän, förvaltningschefer, skolchefer, rektorer, lärare samt studie- och yrkesvägledare inom skolväsendet för vuxna. Informationsinsatserna har genomförts brett och på olika sätt. Skolverket har förutom att informera om förändringarna, även fört en dialog med de deltagande målgrupperna kring nuläget i organisationerna samt inhämtat målgruppernas syn på möjligheter och utmaningar som förändringarna medför. Under september månad 2015 genomförde myndigheten en enkätundersökning för att få en tydligare bild av kommunernas behov av informationsinsatser och hur dessa skulle utformas. Av 280 mottagare har 121 personer besvarat enkäten.

De insatser som Skolverket genomfört har varit av två slag: generella och riktade. De generella insatserna har varit informationsutskick via Skolverkets informationskanaler, annonskampanjer i tryckta och digitala medier medan övriga insatser riktats till de målgrupper som direkt berörs av förändringarna. Samverkan har skett med andra insatser som Skolverket gjort inom ramen för sina uppdrag kring vuxenutbildningen såsom konferenser, regionala dialoger, Mötesplats sfi m.m.

Regionala företrädare har uppdragsanstälts av Skolverket under tiden december 2015 till april 2016. Syftet med att knyta regionala företrädare till uppdraget, har varit att nå ut i deras befintliga nätverk och att stärka regionernas fortsatta utveckling genom att dessa personer finns kvar och kan bidra till utvecklingen när Skolverkets uppdrag avslutats.

Skolverket har informerat om de kommande förändringarna vid konferensen *Mötesplats sfi* där 400 personer från olika sfi-verksamheter deltog, och vid den särskilda informationsdag om vuxenutbildningen som Skolverket anordnade i september

2015 med 400 deltagare. Vid de 28 regionala dialogerna om vuxenutbildning som Skolverket genomfört under året har ca 700 personer informerats om lagändringarna och övriga förändringar med anledning av propositionen *Ökad individanpassning – en effektivare sfi och vuxenutbildning (prop. 2014/15:85)*. De regionala företrädarna har genomfört ca 50 informationsmöten i olika konstellationer och mött totalt ca. 1 000 deltagare från de aktuella målgrupperna.

I samband med de olika informationsträffarna har dokumentation samlats in om kommunernas nuläge, utvecklingsområden och planerade insatser. Det som framkommit i dokumentationen redovisas i avsnittet om Skolverkets sammanfattande bedömning.

Skolverkets informationsinsatser fortsätter under hösten 2016 bl. a. i samverkan med implementeringsinsatser med anledning av de nationella delkurser på grundläggande nivå som tagits fram för kurser över 200 verksamhetspoäng och den nya kursplanen i svenska som andraspråk, vilka enligt Skolverket förslag ska tillämpas från 1 januari 2017. Vid de konferenser som anordnas kommer även information att delges om de övriga uppdrag som myndigheten har inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och i svenska för invandrare.

Inledning

Regeringens uppdrag till Skolverket

Uppdraget inkom genom ett tillägg i regleringsbrev 2015 (U2015/2959/S) och syftar till att ge huvudmännen möjlighet att förbereda sina organisationer på de förändringar som de i propositionen *Ökad individanpassning – en effektivare sfi och vuxenutbildning (prop. 2014/15:85)* föreslagna lagändringarna medför. Informationsinsatserna riktas bl. a. till skolhuvudmän, förvaltningschefer, skolchefer, rektorer, lärare samt studie- och yrkesvägledare inom skolväsendet för vuxna. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 17 juni 2016.

Bakgrund

I propositionen *Ökad individanpassning – en effektivare sfi och vuxenutbildning (prop. 2014/15:85)* lämnas förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som syftar till en effektivare och mer individanpassad vuxenutbildning. Utbildning i svenska för invandrare (sfi) ska inte längre vara en egen skolform utan ingå i skolformen kommunal vuxenutbildning (komvux). Den kommunala vuxenutbildningen kommer därmed att tillhandahållas på grundläggande nivå, på gymnasial nivå och i form av svenska för invandrare. Studievägarna inom sfi ska bli sammanhållna och kursplanen på grundläggande nivå för svenska som andraspråk ska revideras. Nationella

delkurser inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå ska införas och bedömningsstöd¹ ska tas fram.

Huvudmannen för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare ska verka för att undervisningen erbjuds på tider som är anpassade efter elevens behov. Elevens hemkommun ska vara skyldig att se till att den som avser att påbörja utbildning inom kommunal vuxenutbildning eller särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå erbjuds studie- och yrkesvägledning. Hemkommunen ska också ansvara för att en individuell studieplan upprättas för varje elev inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna.

Lagändringarna² trädde i kraft den 1 januari 2016 och ska tillämpas från och med den 1 juli 2016. Flera av övriga förändringar som föreslås i den ovan nämnda propositionen regleras i förordningen (2011:1108)³ om vuxenutbildning. Dessa författningsändringar kungjordes den 31 maj 2016, varför riktade informationsinsatser gällande dessa områden enbart kunnat göras utifrån förslagen i ovan nämnda proposition.

Genomförda insatser

Genom olika informationsinsatser har Skolverket spridit kunskap om de kommande förändringarna och de lagändringar som propositionen (*Ökad individanpassning – en effektivare sfi och vuxenutbildning (prop. 2014/15:85)*) medfört. Syftet är att stödja huvudmän och vuxenutbildningens verksamheter i deras arbete med att utveckla förutsättningarna för en ökad individanpassning och effektivare vuxenutbildning.

Insatserna har i första hand riktats mot skolhuvudmän, förvaltningschefer, skolchefer och rektorer inom den kommunala vuxenutbildningen. Studie- och yrkesvägledare och lärare har även deltagit vid ett flertal informationstillfällen.

Läget i kommunerna i september 2015

Under september 2015 genomförde Skolverket en enkätundersökning riktad till kontaktpersoner i den kommunala vuxenutbildningen för att få en tydligare bild av kommunernas behov av informationsinsatser och hur dessa ska utformas. Av 280 mottagare har 121 besvarat enkäten. En majoritet av respondenterna⁴ anser att kommunen är medveten om förändringarna inom vuxenutbildningen. Resterande svarar att kommunen till viss del är medveten om förändringarna. Den förändring

---

¹ För kurserna svenska, svenska som andraspråk, engelska, matematik och samhällskunskap på grundläggande nivå.

² Lag 2015:482 om ändring i skollagen (2010:800)

³ Ändring genom SFS 2016:458 <http://rkrattsdokumentation.se/SFSdoc/16/160458.PDF>

⁴ Skolverkets vuxenutbildningsenhet har kontaktpersoner i var och en av Sveriges kommuner. Kontaktpersonerna är utsedda av kommunerna själva.

som alla respondenter är medvetna om är att sfi inte längre kommer att vara en egen skolform utan ska ingå i kommunal vuxenutbildning. Respondenterna svarar också att vuxenutbildningen i de allra flesta kommuner är organiserad under samma nämnd som svenska för invandrare. En tredjedel känner till upplysningsbestämmelsen om att kommunen kan erbjuda studiehandledning på ett språk som eleven behärskar. Att hemkommunen ska ansvara för den individuella studieplanen svarar 75 % av respondenterna att kommunerna är medvetna om. Att ansvaret för sfi för finska medborgare förtydligas känner 32 % av respondenterna till. Skyldigheten att erbjuda studie- och yrkesvägledning inom sfi och grundläggande vuxenutbildning känner en klar majoritet till.

I september 2015 hade 25 % av kommunerna påbörjat ett förberedelsearbete kopplat till förändringarna inom vuxenutbildningen.

Beskrivning av insatserna

För att sprida kunskap om förändringarna inom vuxenutbildningen har Skolverket genomfört olika insatser. Dessa insatser kan delas in i två huvudtyper: generella och riktade insatser. Nedan redovisas informationsinsatserna i ovan nämnd ordning.

Generella informationsinsatser

Informationsspridning via Skolverkets informationskanaler

Projektgruppen har gjort informationsutskick genom Skolverkets nyhetsbrev, e-post samt via sociala medier; Facebook och Twitter. Nyhetsbrevet har innehållit en kort text om förändringarna inom vuxenutbildningen och en länk till informations-sidor på Skolverkets webbplats.. Projektgruppen har också gjort ett utskick via e-post till kontaktpersonerna för vuxenutbildningen i Sveriges kommuner. Utskicket har innehållit en kort frivillig enkät om nuläget i kommunerna gällande de kommande förändringarna samt en länk till Skolverkets webbplats. Informationssidorna på skolverket.se/forandradvux har under tiden september 2015 och maj 2016 haft 21700 besök.

Annonseringskampanj i tryckta och digitala medier

För att nå ut brett har en annonsering i fackpress och digitala medier gjorts. Kampanjen har vänt sig till hela skolväsendet för vuxna; skolhuvudmän, skolchefer, rektorer, lärare samt studie- och yrkesvägledare. Annonskampanjen inleddes i november 2015 och avslutades i januari 2016, med undantag för några tidningsannonser som publicerats under våren 2016.

Särskilt framgångsrik har annonseringen på LinkedIn och Facebook varit med klickfrekvenser som enligt statistik i kommunikationssammanhang bedöms som höga. Annonserna har fått många ”gillamarkeringar” och delningar. Detta har bidragit till en ökad räckvidd. skolvarlden.se och skolledaren.se lämnar inte ut klickfre-

kvens, så för dessa annonser kan Skolverket enbart se total besöksstatistik för hemsidan. För tidningsannonserna kan enbart antalet prenumeranter noteras.

Riktade informationsinsatser

Mötesplats sfi

”Mötesplats sfi” anordnades i Stockholm den 3 november 2015 och Göteborg den 4 november 2015. Mötesplatsen syftar till att ge sfi-anordnare möjlighet att utbyta erfarenheter och presentera sitt utvecklingsarbete med fokus på kvalitet, individanpassning och flexibilitet. Vid mötesplatserna informerade Skolverket om förändringarna inom vuxenutbildningen samt deltog i frågestunder. Totalt närvarade drygt 400 deltagare under dessa två dagar.

Informationsdag om vuxenutbildningen

Den 29 september 2015 höll Skolverket en informationsdag för olika företrädare och intressenter av kommunernas vuxenutbildning. Representanter från Utbildningsdepartementet och andra myndigheter såsom CSN och Skolinspektionen deltog och informerade utifrån sina perspektiv. Ungefär 400 personer deltog. Syftet med dagen var bland annat att informera om regeringens satsningar inom vuxenutbildning och förändringar med anledning av propositionen *Ökad individanpassning – en effektivare sfi och vuxenutbildning* (proposition 2014/15:85).

Regionala dialoger

Skolverkets enhet för vuxenutbildning har under hösten 2015 och våren 2016 genomfört 28 regionala dialoger. De regionala dialogerna hålls med syfte att föra en dialog kring vuxenutbildningen i regionerna och att följa upp statsbidrag. I dialogerna deltar politiker, vuxenutbildningschefer, rektorer, studievägledare samt företrädare för arbetsförmedling och regionförbund. Vid dessa träffar har Skolverket informerat och fört dialog kring förändringarna inom vuxenutbildningen. I dessa 28 regionala dialoger har totalt ca 700 personer deltagit.

Regionala företrädare

Skolverket har arbetat med verksamhetsnära informationsinsatser genom att till uppdraget knyta regionala företrädare under perioden december 2015 och april 2016. De personer som uppdragsanställts, har en bred och djup kunskap om vuxenutbildningen samt ingår i ett eller flera regionala nätverk. De regionala företrädarna har utbildats och varit knutna till Skolverkets projektgrupp. Företrädarna har utifrån sin kännedom om den aktuella regionen genomfört informationsinsatser kring förändringarna inom vuxenutbildningen för samtliga målgrupper.

Syftet med att anställa regionala företrädare har varit att dels nå ut i redan upparbetade nätverk, dels att stärka regionernas fortsatta utveckling av vuxenutbildningen genom att dessa nyckelpersoner finns kvar och driver utvecklingen även när Skolverkets informationsuppdrag är avslutat.

De regionala företrädarna har genomfört ca 50 informationsmöten i olika konstellationer och mött totalt ca 1000 deltagare. De regionala företrädarna har använt befintliga nätverk och arenor i regionerna och tillämpat arbetssätt som regionerna är vana vid. Detta har varit en tillgång i arbetet och gjort att de regionala företrädarna nått målgrupperna på lokal nivå. I det regionala arbetet med informationsinsatserna har kommunerna erbjudits att förmedla sin bild av nuläget och utvecklingsarbetet genom en enkel dokumentation.

Rekryteringen av regionala företrädare har i viss mån varit problematisk. Några företrädare har av olika skäl hoppat av uppdraget. Det har medfört att samtliga regioner inte har bemannats med företrädare från sin egen region. Vissa företrädare har verkat i fler regioner än sin egen och ibland har insatser genomförts tillsammans med Skolverkets undervisningsråd. Insatserna har framförallt nått skolhuvudmän, förvaltningschefer, skolchefer och rektorer inom den kommunala vuxenutbildningen men även studie- och yrkesvägledare och lärare har deltagit vid ett flertal informationstillfällen.

Kommunernas uppfattning om förändringarna

Informationsinsatserna, gällande förändringarna inom vuxenutbildningen med anledning av propositionen (2014/15:86) *Ökad individanpassning – en effektivare sfi och vuxenutbildning*, har genomförts brett och på olika sätt. Ambitionen har varit att förutom att informera, även föra en dialog med de deltagande målgrupperna kring nuläget i organisationerna samt målgruppernas syn på möjligheter och utmaningar som förändringarna medför. I arbetet har dokumentation från kommunerna om nuläge, utvecklingsområden och planerade insatser samlats in. Nedan ges en bild av hur kommuner uppfattar och arbetar med de aktuella förändringarna.

Förändringarna som gäller utbildning i svenska för invandrare(sfi)

Flertalet kommuner tycker att det är positivt att sfi blir en del av komvux och menar att det underlättar kombinationsläsning med kurser på grundläggande och gymnasial nivå förutsatt att den egna kommunen erbjuder samtliga nivåer.

Kommunerna efterfrågar ett enhetligt mått när det gäller sfi-studiernas omfattning och menar att verksamhetspoäng, även på sfi, skulle underlätta studieplaneringen. I dagsläget gör kommunerna olika bedömningar av huruvida studier på sfi omfattar hel- eller deltid och vad måttet 525 timmar egentligen står för. Ett flertal kommuner anser att det finns behov av att öronmärka medel till de olika delarna inom vuxenutbildningen. Man uppfattar att det finns risk för att undanträngningseffekter uppstår för övriga delar av vuxenutbildningen, när sfi ökar i volym.

Större kommuner och samverkande kommuner erbjuder en flexibel undervisning inom utbildning i svenska för invandrare; dagtid, kvällstid, distans, närdistans⁵ och i kombination med annan vuxenutbildning. I mindre och medelstora kommuner är det mest frekvent att undervisningen i sfi ges dagtid; förmiddag eller eftermiddag samt kvällstid en gång per vecka.

Flera kommuner uppger att det inte finns behov av att erbjuda sfi på andra tider än dagtid och hänvisar till hur aktiviteter inom Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag är organiserade. Det framgår dock inte hur eller om dessa kommuner har kartlagt behoven. Det är tydligt att en god samverkan med Arbetsförmedlingen inom etableringen skapar bättre förutsättningar för flexibilitet och kontinuitet i undervisningen. Flera kommuner vittnar om att Arbetsförmedlingen ”rycker” elever från sfi till olika aktiviteter utan att ta hänsyn till individens pågående språkutveckling i svenska och att det i flera fall leder till avbrott som förlänger den totala studietiden på sfi.

Skolverket kan konstatera att det pågår ett intensivt utvecklingsarbete i kommunerna kring digitala verktyg och metoder i undervisningen. Många kommuner håller på att utveckla distans- och närdistansundervisning. Forum efterfrågas av kommunerna för ökad samverkan kring utveckling av arbetsmetoder och undervisningsmaterial. Ökade resurser för att kunna stärka detta utvecklingsarbete efterfrågas också och de kommuner som fått statsbidrag för utvecklingen av utbildningen i sfi menar att statsbidraget varit mycket värdefullt.

När det gäller målgruppsanpassade och sammanhållna studievägar inom sfi råder det en osäkerhet i kommunerna kring vad som avses och hur hårt reglerat det kommer att vara. Kommuner med samlad sfi-undervisning menar att de redan erbjuder den undervisning som beskrivs i propositionen (2014/15:85). Andra kommuner ser problem med den upphandlade verksamheten när den är begränsad till studievägarnas kurser. Detta medför att elever byter anordnare om de går till en högre kurs än de som ingår i den studieväg man börjat på. Kommunernas funderingar handlar mycket om elever på studieväg 1. Det betonas att eleverna i studieväg 1 behöver mer studietid för att ha möjlighet att nå målen i de högre kurserna. Kommunerna uttrycker stora behov av kompetensutveckling för sfi-lärare kring grundläggande läs- och skrivundervisning.

Förändringar som rör studie- och yrkesvägledning samt individuell studieplanering

Flertalet kommuner uttrycker att studie- och yrkesvägledning är ett utvecklingsområde inte minst när det gäller målgruppen sfi-elever. Den vägledning som finns tillgänglig, genomförs i stor utsträckning inför studier och fokuserar på studieplane-

---

⁵ Med beräpnet närdistans menas här att eleven har möjlighet till handledning och viss undervisning på plats i kombination med distansundervisning.

ring och vilken kurs i svenska eleven ska läsa. Vägledning i vid bemärkelse under utbildningstiden, som läroplanen ger stöd för, är inte vanligt förekommande utan är ett utvecklingsområde. Vägledning med tolk är önskvärt i sammanhanget men det är en utmaning både vad gäller ekonomiska resurser och kompetens hos tolkar. Vägledningen på grundläggande nivå förekommer i något större utsträckning och olika former prövas som t ex gruppvägledning i studiegrupperna. I flera kommuner pågår utvecklingsarbete kring vägledning och nyrekrytering av studie- och yrkesvägledare. Många kommuner konstaterar att det är svårt att rekrytera utbildade studie- och yrkesvägledare. Vägledning på grundläggande nivå i särskild utbildning för vuxna är sällsynt. Många kommuner uttrycker ett stort behovet av riktade satsningar på kompetensutveckling för studie- och yrkesvägledare och lärare när det gäller karriärvägledning inom sfi, vuxenutbildning på grundläggande nivå samt särskild utbildning för vuxna.

Individuella studieplaner upprättas av alla verksamheter men det sker på olika sätt och med olika innehåll. Det finns stora brister i de studieadministrativa systemen. De stödjer inte kommunernas uppdrag att upprätta studieplaner på ett optimalt sätt och en enhetlighet saknas. En del kommuner upprättar individuella studieplaner i pappersformat medan andra använder kommentarsfältet i sitt studieadministrativa system. Därigenom blir inte studieplanen det levande dokument det är tänkt att vara. Kommunerna är samstämmiga i sin önskan om ett nationellt system för registrering av individuella studieplaner och betyg.

En samordning och ett tydliggjort ansvar för hemkommunen anses vara positivt. Många kommuner ingår i kommunalförbund eller andra regionala samverkansformer där hemkommunen överlåter ansvar till annan anordnare och menar att man behöver se över överenskommelser och delegationsordningar utifrån hemkommunens nya ansvar.

Förändringar som rör nationella delkurser och ny kursplan i svenska som andraspråk

Samtliga kommuner tycker att det är mycket positivt med nationella delkurser. De anser att de nationella delkurserna ger en ökad rättsäkerhet och underlättar för elever som flyttar mellan olika kommuner eller anordnare samt tydliggör och underlättar måluppfyllelsen. Flera administratörer och lärare befarar en ökad administration när det gäller betygshantering samt bedömning och betygssättning. De lärare som Skolverket mött önskar få tillgång till stödmaterial kring bedömning och betygssättning så snart som möjligt och vissa lärare har svårt att acceptera att det inte finns nationella prov på grundläggande nivå då det finns nationella slutprov på sfi och nationella prov på gymnasial nivå.

När det gäller studiestöd uttrycker kommunerna en oro för att det nya uppföljningssystemet som CSN infört för grundläggande nivå ska begränsa flexibiliteten i studierna.

Förändringar som rör möjligheten till studiehandledning på modersmål

De flesta kommuner anser att studiehandledning på modersmålet är ett utvecklingsområde. Språkstöd används i större kommuner och i regioner som tar emot många nyanlända men få har kännedom om vad studiehandledning är. I de kommuner där mottagandet av nyanlända är stort och där samverkan med grund- och gymnasieskolan är tydlig är även möjligheten till studiehandledning större för elever inom vuxenutbildningen. Möjligheten att erbjuda studiehandledning eller modersmålsstöd i form av orienteringskurs⁶, har ökat intresset för detta stöd. De kommuner som har sett att studiehandledning ger positiva resultat efterfrågar webbaserad studiehandledning samt studiehandledarutbildning på nationell nivå. En tydligare definition av vad studiehandledning är, efterfrågas också.

Skolverkets sammanfattande bedömning av det pågående förändringsarbetet i landet

Regioner som har en utvecklad samverkan kring vuxenutbildningen har kommit långt i sin planering av hur de aktuella förändringarna ska genomföras. Samverkan mellan olika myndigheter är en framgångsfaktor och bidrar till elevens måluppfyllelse men är samtidigt en utmaning bland annat på grund av olika regelverk.

En återkommande synpunkt från kommunerna är att det behövs en bättre framförhållning när det gäller förändringar i förordningen om vuxenutbildning. Information om lagändringarna anses inte vara tillräckligt underlag för deras fortsatta verksamhetsplanering.

Kommuner med sammanhållen egen verksamhet upplever att man redan jobbar enligt intentionerna i propositionen när det gäller sfi som en del av komvux samt målgruppsanpassade och sammanhållna studievägar inom sfi. De menar att lagändringarna stärker detta arbete. Möjligheterna att kombinera sfi med studier på olika nivåer inom komvux används dock i liten utsträckning.

Den stora andelen nyanlända i kommunerna utmanar verksamheterna på flera plan: lokaler, lärare och tillgången på flerspråkig personal. Skolverkets uppdrag kring nyanländas lärande rymmer såväl generella som riktade insatser för att utveckla kunskap och kompetens kring nyanlända elevers lärande men uppdraget är begränsat till verksamhet i grundskola och gymnasieskola. Den bild av nuläget som kommunerna ger, visar att det finns behov av att inkludera vuxenutbildningen i den satsningen.

---

⁶ Enligt 2 kap. 6§ förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. De nya syftena tillkom i förordningen den 26 januari 2016

Det råder en stor brist på sfi-lärare och lärare i svenska som andraspråk. Vuxenutbildningen har svårt att rekrytera, dels i konkurrens mellan kommunerna, dels i konkurrens med grund- och gymnasieskolan vars lärare får del av lärarlönelyftet och stora generella kompetensutvecklingsinsatser. Skolverket fortsätter sitt uppdrag att genomföra en kampanj i syfte att attrahera fler att vilja bli lärare inom utbildning i svenska för invandrare och att motivera lärare som redan idag arbetar inom sfi att fördjupa sin kompetens.

Studiehandledning på modersmål lyfts som en framgångsfaktor för nyanlända elevers lärande i grund- och gymnasieskola och har fått en alltmer framträdande roll de senaste åren. I vuxenutbildningen ges nu möjligheten att erbjuda studiehandledning på modersmålet och modersmålstöd inom ramen för orienteringskurs. Möjligheten upplevs positivt men det behövs ökade kunskaper om vad studiehandledning är och vad studiehandledaruppdraget innebär. Flertalet kommuner önskar mer stöd för att kunna erbjuda studiehandledning på modersmål och modersmålsstöd.

Många små kommuner inte minst glesbygdskommuner, vittnar om stora svårigheter att möta behovet av vuxenutbildning. De utvecklar verksamheten ofta i samverkan med andra kommuner men har svårt att rekrytera personal, svårt att få del av statsbidrag och har små egna resurser. Ett problem som de lyfter är att statsbidrag fördelas utifrån antalet kommuninvånare. Många av de små kommunerna har dessutom tagit emot många nyanlända invandrare, vilket gör situationen särskilt utmanande.

Studie- och yrkesvägledningens förstärkta roll har blivit en viktig fråga för kommunerna. Dock är bristen på utbildade studie- och yrkesvägledare stor. Fler studie- och yrkesvägledare behöver rekryteras och kompetensutveckling för de redan anställda är en angelägen insats. Vägledningen i det breda perspektivet behöver utvecklas och utifrån elevens behov finnas som kontinuerligt inslag under elevens utbildning

En målgrupp som blivit alltmer framträdande i kommunernas beskrivningar av sitt nuläge är de ungdomar som befinner sig i gränslandet mellan gymnasieskolan och vuxenutbildningen och inte kommit in på gymnasieskolans nationella program. Kombinationsvägarna är otydliga för ungdomar mellan 16 och 20 år, som läser sfi och kommunerna gör olika tolkningar. De ungdomar som avslutar studier på språkintröduktionen men som inte nått betyg i svenska som andraspråk kan hänvisas till studier på sfi. Därutöver finns det ensamkommande ungdomar som har möjlighet att välja etableringsvägen via Arbetsförmedlingen och får då inte kombinera etableringen med studier i gymnasieskolan. För de ungdomar som nästan har slutfört sin gymnasieutbildning kan detta dock på sikt få negativa konsekvenser, då personer med en fullständig gymnasieutbildning, statistiskt sett, har betydligt bättre förutsättningar att etablera sig i arbetslivet. Flera ungdomar har i sina hemländer levt ett vuxenliv och för dem kan studier inom vuxenutbildningen vara ett bättre alternativ än gymnasieskolan.

Skolverkets fortsatta insatser 2016

Skolverket fortsätter med fler informationsinsatser under våren och hösten 2016 för att ytterligare stödja kommunerna i deras arbete med förändringarna i vuxenutbildningen föranledda av lagändringarna (SFS 2015:482) och propositionen 2014/15:85). Dessa insatser tangerar andra regeringsuppdrag såsom nationella delkurser på grundläggande nivå, revidering av kursplanen för sfi, framtagandet av stödmaterial för grundläggande läs- och skrivinlärning, bedömningsstöd⁷ till kursplaner på grundläggande nivå samt i viss mån Skolverkets uppdrag om utveckling av studie- och yrkesvägledning. Skolverket planerar att samordna dessa insatser bl. a. genom en konferensserie under september-oktober 2016 samt genom kontinuerligt uppdaterad webbinformation.

På Skolverkets vägnar

Anna Westerholm
Avdelningschef

Inger Bergendorff
Undervisningsråd

---

⁷ För kurserna svenska, svenska som andraspråk, engelska, matematik och samhällskunskap